

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на научната степен „Доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3. 4. Социални дейности, Научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство” (Социални дейности)

Тема: „От теорията на комуникацията към социалната наука”

Автор: Проф., д-р Пламен Киров Иванов, преподавател в Шуменски университет „Еп. К. Преславски” (ШУ), Педагогически факултет, Катедра „Социална работа”

Рецензент: Проф., д. ик. н. Лучиян Ангелов Милков, преподавател в УНСС- гр. София, Факултет „Управление и администрация”, Катедра „Публична администрация”

Регистриран съм в НАЦИД през ноември 2018 г.

Тел. 0895 553 400

E-mail: milkovl@abv.bg

Назначен съм за външен член на Научно жури на ШУ, със заповед на Ректора на Университета РД-16-103 от 25. 06. 2021 г.

1. Общо представяне на процедурата

Проф., д-р Пламен Иванов е представил на ръководството на ШУ и Многоуважаемото Научно жури, назначено от Ректора на ШУ, всички документи и материали, изискуеми, съгласно процедурата за защита: дисертационен труд с обем от 221 страници, автореферат от 31 страници, списък с публикации, копия на публикуваните статии и други материали, автобиография. В автореферата са отразени публикациите (общ брой 4- 3 статии и 1 доклад), чрез които дисертационният труд е апробиран в периодични издания и сборници от национални конференции и приносните моменти от дисертационното изследване.

Дисертационното изследване и авторефератът съответстват на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за приложението му, както и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ШУ.

Представената ни за рецензиране дисертация е със съвременно звучене, тъй като разработва фундаментални проблеми, свързани с две, винаги актуално звучащи, научни области: Теорията на комуникацията и Социалните науки.

Авторът се е справил добре в опита си за релация и извеждане на посоката, в която двете научни области се сливат и работят за реализация на глобални научни и общочовешки проблеми: общуването във всичките му разновидности; мястото на комуникацията в живота на съвременното общество и отделната личност; влиянието на комуникацията върху социалните дейности.

2. Актуалност на тематиката

Темата е съвременна, защото е свързана с проблеми на междуличностното, груповото и социално общуване и, по-специално, на комуникацията на личността.

Въпреки че е актуална, тя не е задълбочено разработена у нас, както от социологията, така и от психологията на личността и другите социални науки. Наистина, има публикации (отделни студии, статии, доклади на международни и национални конференции), но те не изчерпват в дълбочина и широта този интересен проблем. По-друг начин стои въпросът с разработката му в съвременната чужда наука- налице са сериозни емпирични изследвания, стойностни публикации, реализация в практиката на идеите за усъвършенстване на специфичните особености на комуникацията, като елемент на общуването като феномен, свързан с

развитието на индивида и превръщането му в личност- Homo Sapiens Sapiens.

Поради това, подкрепям опита на проф. д-р Пламен Иванов да насочи вниманието си към тази тема и да разработи дисертационен труд в теоретичен план, въпреки някои пропуски при използването на приетия тезаурус в дисертационното изследване.

3. Познаване на проблема

Позволявам си да отбележа, че Пламен Иванов е направил опит да вникне в същността и спецификата на изследваната проблематика.

Затрудненията идват от обема на изследвания проблем, който, според мен, е мегапроблем и изисква усилия, пространно изложение и познания в областта на философията, етиката, психологията, социологията, логиката.

4. Методика на изследването

Използваната методология и методика на научното изследване в областта на избрания проблем почива върху научни подходи, прилагани от философията, социологията, психологията на личността и психологията на общуването. Методологията, чрез която проф. Пламен Иванов се насочва към разработването на дисертационния труд, е част от съвременното наукознание и на изискванията за разработка на докторска дисертация чрез използване на логиката на научното дирене, системно-структурния изследователски подход.

Приемам, че авторът се е насочил към оптимален набор от методи на изследване. Така, структурираната методика дава последователност, надеждност при анализа на литературните източници. Тя предоставя възможност да се проведе, адекватно на целта и задачите, теоретично изследване и формулиране на изводи.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Архитектонично, дисертацията включва: увод, параграф „Актуалност на проблема”, две глави, заключение, изводи и литература.

Двете глави са относително равностойни по обем. Налице е успешно преливане от проблемите, разработвани в първа глава, с тези, във втора глава.

5. 1. В увода е изведена значимостта на изследваната проблема. Тук са оформени хипотезата, обекта, предмета, целите, задачите, методите и теоретичните подходи на изследването.

Считам, че в методологията на научното изследване не е прието да се формулира хипотеза при теоретична дисертация, тъй като липсва допускането за определен резултат.

5. 2. Първа глава: „Символични медия комуникативни знания“, има теоретичен характер и изследва въпроси, свързани с феномена „общуване“ и, по-конкретно, комуникацията: поява, развитие, същност, обхват.

Анализирани са множество теоретични постановки на чужди автори в областта на общуването и комуникацията и мястото им в живота на обществото и личността. Проф. Пламен Иванов се опира на класическите и модерните теории за комуникацията, постановките и идеите на философи, психолози, педагози, политолози.

5. 3. Втора глава: „Истината и знанието като среда за комуникативен успех“, е посветена на различията между когнитивните типове общуване, които са ориентирани към истината (обобщаване на символичната среда на комуникативния успех) и всички останали, нормативно-мотивирани, типове комуникация: правна, политическа, религиозна и др.

Проф. Пламен Иванов извежда свои твърдения за същността на истината:

„Пътят на развитие на истината се състои в:

- Синтезиране на нейната съставена от две първоначално автономни ценности *aletheia* и *pseudos*;
- Едновременна загуба на ролята на генератор на сплотеност в обществото;
- Нейната трансформация от дейностни императиви в обсъждане на общностни преживявания” (Дисертация: 89).

По-нататък, се характеризира същността на разбирането в различните му научни състояния.

В последния параграф на тази глава се разглежда общото и разликата в теоретичните форми на естествено-научните и социалните видове знания.

5. 4. В заключението авторът стига до извода, че „комуникацията е форма на познание, тъй като тя е наблюдателна, селективна, дискриминационна, познавателна дейност. Всяка дискусия се появява под формата на актове по избор, т. е., познание на темата, времето, мястото, участниците в общуването” (Дисертация: 203).

5. 5. Литературни източници

Проф. Пламен Иванов се позовава коректно на авторите, цитира техните позиции и становища, посочва съществуващите теории.

Използваните източници на английски и немски езици са 113, на руски език- 180 и на български език- 10.

Приемам, че използваната и цитирана литература на английски, немски и руски езици е достатъчна за анализ на изследвания проблем. Литературата на български език би могла да се обогати. Действат институти по философия, социология, науки за човека към БАН. Налице са мощни университетски Катедри, с изключително ерудирани преподаватели, изследователи и автори на собствени теоретични позиции в областта на изследваната проблема.

6. Преценка на публикациите и приносните моменти

Публикациите са от областта на дисертационното изследване. Те са 4 и са в годишници и списания. Чрез тях проф. Иванов е запознал специалистите в изследваната област с резултатите от изследването и изводите.

Изведени са четири приноса, като резултат от направеното изследване.

7. Автореферат

Съдържа необходимите съставки, задължителни за подобен труд: структура на дисертационното изследване, анализ на използваната и цитирана литература на автори. В него няма отклонения от текста на дисертацията. Тук намират място приносите и публикациите на автора.

8. Препоръки и бележки

Препоръчвам допълнителна работа и задълбочаване на изследването чрез публикации в национално представени списания, конференции, симпозиуми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертацията на проф., д-р Пламен Иванов е собствено научно изследване, с подбрана и приложена методика. Стилът и езикът в дисертационния труд са на необходимото научно ниво. Обяснени са част от основните понятия, използвани от автора.

Направените изводи са научно верни. Те се отнасят пряко до разглежданата проблематика. В дисертацията намират място и графични материали, които улесняват възприемането на текстовия материал и правят по-достъпни излаганите факти и данни.

Като се основавам на резултатите, достигнати в дисертационния труд, които покриват нормативно установените изисквания за присъждане на исканата научна степен „Доктор на науките“, си позволявам да изразя **ПОЛОЖИТЕЛНО** отношение към разработената тема и предлагам на Многоуважаемото Научно жури на ШУ да присъди научната степен „Доктор на науките“ на проф., д-р Пламен Киров Иванов, в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3. 4. Социални дейности, Научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство” (Социални дейности).

23. 07. 2021 г.

Рецензент:

Гр. София

(Проф., д. ик. н. Лучиян Милков)